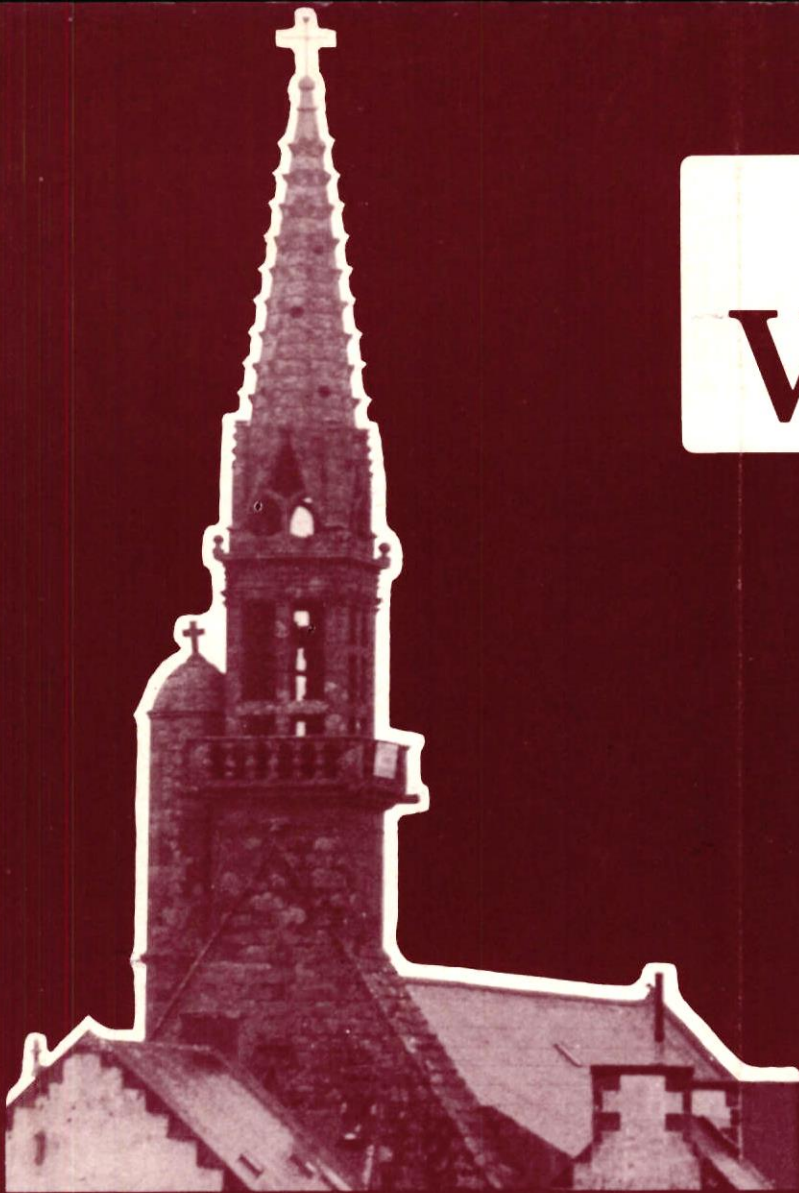

POBL VREIZH

4^L

MEURZH
1980
NIV. 121

HARPIT POBL VREIZH

KRP 2746-79 ROAZON
CCP RENNES

EUS UR BRAS

10^e listennad

J. Peltier, Gwened	35,00
J. Pellen, Brest	60,00
P. Bernard, An Oriant	10,00
H. Chauvin, Bagneux (92)	20,00
J.R. Le Goff, Ar Yeuc'h	20,00
Herve H., Kemper	20,00
D. Le Corre, Allaire	20,00
M.J. Roussel, An Oriant	20,00
G. Mercier, Perros	60,00
G. Kerouredan, Paris (75)	60,00
N. Peyr, Nîmes (30)	60,00
P. Morvan, Pempoull	10,00
Hélène B., Bear	20,00
R. Bizien, Limours (92)	20,00
J.P. Le Bolc'h, Foujera	10,00
Y. Marot, Ar Releg-Kerhor	160,00
L. Dorval, Loktudi	60,00
R. Guervenou, Dieppe (76)	10,00
Noun, Ploeven	10,00
G. Gilles	20,00
A. Ropars, Kanada	50,00
J.C. Cassard, Naoned	10,00
F. Le Garo, Le Mans (72)	20,00
P.H. Prunet, Nevez	20,00
Kêr Vreizh, Grenoble (38)	20,00
M. Le Moing, Gwengamp	20,00
Albert P., Ar Gelveneg	20,00
M.H. Melou, An Uhelgoad	20,00
F. Kerrain, Gwengamp	10,00
P. Oillo, Athis-Mons (94)	25,00

920,00

Diwar al listennadoù all 4549,00

War-un-dro 5469,00

Ti-Moullerezh « Iroise »
29200 Brest

Renner ar gelaouenn :
Fañch Morvanou C.P.P.A. 50 091
1500 skwerenn

AN AMZER

Ur gelaouennig vrezhoneg newez ganet — AN AMZER — a vez kaset dimp ingal abaoe m'eo deuet war an douar. Beb gwener e teu er maes, war peder fajenn bihan a vent. Keleier a beb sort ; n'eus liw strollad politikel ebed warni. Nemed hag ober politik e vefe skrivañ hag embann e brezhoneg. 2 lur an tamm ; 500 skwerenn a vez moulllet eus kement niverenn a zeu er maes. Brezhoneg bras un tammig. Ne vern : brezhoneg eo. Ar mererezh hag ar skridaoserezh ema o demeurañs : 3 r. La Richardière, 35100 ROAZON.

RADIO - U.D.B.
Tel. (16.98) 80.18.47

E oamp o klask gouzoud ar wech diwezañ hag eñv e teufemp a-benn da dapoud 2450 a lurioù gall, a-benn tizhoud 7000L e-korf ur bloawezh... Feiz, ar mis-mañ, n'eo ket aet re fall oll an traou, peogwir, gant an 920 a lurioù ho peus kaset da b/POBL VREIZH, hon eus tapet 100L en tu all d'an 820L a ya d'ober well-wazh ur mis, herwez ar gont hon oa gwraet...

TRUGAREZ VRAS d'hon oll brofourion, da Y. Marot ispisial, mes iwe da gement heni en deus roet 10,00L pe ouzhpenn.

Chom a ra daou vis c'hoazh a-benn ma vo achu bloawezh ar roll-mañ. Mankoud a ra 1531 a lurioù. Ma vez kaset epad an daou vis-se kement hag a zo bet gwraet ar mis-mañ, e vo tizhet ar 7000,00 a lurioù-se, hag e vimp aet en tu all d'ar gont-se memes. Etre ho taouarn ema an diskoulm, lennerion ha komanterion ger !

N'eo ket ur garg disoursi lakaad POBL VREIZH da zont er-maes beb mis ! Lidet eo bet, gant an niv. 120, 10ed deiz-ha-bloaz POBL VREIZH. Ema hor c'helaouenn gant hec'h unneg vloaz. N'eo ket ur babig kén, ur grennardes eo bremañ. Mes mont a ra muioc'h a voued ganti iwe. Kerroc'h e koust ! Ha n'eus « allocation familiale » ebed ewiti. Nemed an heni a vez kaset dezi ganeoc'h-c'hwil, lennerion ger.

Trugarez vras a lar POBL VREIZH d'ar mouller, en deus lakaet an niv. 120 e daou liw, ewid ur bennozh-Doue.

Trugarez iwe da gement heni a gemer poan — hag a-wechoù trubuilh — ewid ma tevio POBL VREIZH er-maes e koulz, ha kempenn : ar vicherourien hag ar micherouresed, paotred ar fotoioù, ar re a sav ar bandennoù, roll an adresoù... TRUGAREZ VRAS D'AN OLL HA BEWET POBL VREIZH eta !

POBL VREIZH

KOMANANTOÙ

	boutin : 40 L	V
P	skoaz : 60 L	R
O	pe ouzhpenn	E
B	KRP ROAZON	I
L	2746-79	Z
	C C P. RENNES	H

Komanant d'ar gelaouenn bolitikel nemeti e brezhoneg penn-da-benn

Pobl Vreizh (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant
Boutin : 40 L (1)
Skoaz : 60 L pe ouzhpenn (1)
Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2746-79

Soñj 'm eus eus un emvod gant maered KAST, DINEOL ha PLOU-DIERN, dalc'het e ti-kêr KAST ur sulwezh da nos, fin ar bloawezh 74 ma ne fasian ket. Eno 'm boa diskoachet e pessor mod e vese bouetet spered pennoù bras ar c'hornad.

Bodet e oa bet an dud da c'houzoud hirroc'h war ar sonjoù a vage an tri maer-se e-keñver raktress kasarn **Ti-Voujeret**. E-barzh e vleud e oa **Edouard**, e-gis ma vez gwraet anezañ gant tud parres DINEOL. Diviset en doa displegañ d'ar re a damalle dezañ ar c'heleier fall o tont eus bourc'h DINEOL, e oa bet eñv iwe, da vare an **Enes-Hir**, a-eneb **krenn** diasezadur ar soudarded du-hont. Daoust dezañ bezañ bet c'hwit gant e daol — rag gouzoud mad a ra peb heni penaos eo deuet a-benn al lapoused preizh-se da ober o neizh war gerreg KRAON...

Lorc'h a oa ennañ memestra da vezañ bet « kabaler » un tamm da vare e yaouankis. Ken tomm e oa en em ziskouezet ewid difenn e gornad ma 'z eo chomet stag e reor abaoe douzh kador-vrec'h ti-kêr DINEOL. N'eus ket manket lostoù-leue da dremen dre e veg, hag e fougass memestra da vezañ bet lakaet, e Kampr ar Senedourien, e karg da brientiñ arc'hant-roll an Arme.

M'hel lavar deoc'h ne oa ket braw d'an dud hir o blew ha toupog o barw ma oamp, ober al lu anezañ en noswezh-se. Med hiziv an deiz, aloubet e-gis m'omp gwraet gant an dudigoù gwer, e chom pell pell diouzh e gaseg peisan kentañ DINEOL, pa vez kaos, da skwer, eus lastez pemdezieg an Arme er c'hornad. Ur gudenn hag a vo diluziet sur mad pa vo savet bouet an traou lous e PLOGO.

PENN D'EGILE

Soñj 'm eus iwe... opala ! a laro lod, tuet eo hemañ da zispakañ flàer. Soñj 'm eus c'hoazh, pa lâran mad, eus un emvod dispar all en un ostaliri eus parres KEMENEVEN, e mis C'hwevrer 78. Abaoe an emvod-se e ouson ez eus gwad dindan ivinoù pennoù bras ar c'hornad. Gwelet 'm boa ar sadorn-wezh-se ur gwiskad tud war an oad o tont tre en ostaliri-se, en o zoues pàeron bagad **Ti-Voujeret**, maer KASTELLIN pa lârin mad.

Me soñje din e oa deuet da c'hoari c'hartoù assambles gant e vignoned. Na pegen hegre dig e oan d'ar mare-se ! Aet e oa-eñv war ar renk ewid mont da gannad ar c'helc'h-votiñ. Hag e oa deuet da zegass e sac'had ed da « velin ar bobl » pe, kentoc'h, deuet e oa gantañ « traou » da reiñ da evañ d'ar voterien vad a oa sañset bezañ ar paourkaezh tud, doganet n'ouson ket ped gwech warnugent, hag a vese kustum d'en en gavoud eno d'an eur-se. Ma oa chomet buan maer KASTELLIN berr o tibunañ e soñjoù, e oa bet brokussoc'h peogwir e oa deuet gantañ meur a voutailhad CHAMPAGNE da drugarekaad an ostises da vezañ bet ar vadelezh da zegemer KLUB TREDE OAD POLITIKEREZH KASTELLIN en hec'h ostaliri. Sed ase modoù hag a zo aet maes a c'his pell zo 'm eus aon ; ken kozh int ha soñjoù an hendraouerien-se eus ar politik, 'm eus aon.

Med en em lakaet eo hor mewel da vont pelloc'h gant e droioù kamm. Goud 'ousoc'h, me 'bari, pessort melin ema an EDF o klask sevel 'koste PLOGO. N'eus ket kehid-se zo en deus c'hoantaet hor penneog ober e farouell adarre, en ur glask lammad dreist lamm dour ar skluj. Ya, kenniget en deus al lampon-se kass dour eus Stêr-Aon d'ober simant chantier PLOGO : digarezit, aet eo ma fluenn a-dreus, d'ober ur poull-dour ewid an houi di gouez a vo tro-dro. Hag eo kroget parresioù zo 'koste KASTELLIN da lakaad « busoù » brassoc'h war o douaroù.

Iskissañ tra ewid un noter : gwerzhañ dour ha gwerzhañ dour war ar memes tro. Dour **Ti-Voujeret** ha dour **Stêr-Aon**. Ne vo ket pell eh en em lako da werzhañ awel traonienn KASTELLIN... An arc'hant n'eus ket c'hwes gantañ, evel ma lavare ar re gozh.

Alc'houeder Kastellin

Meur a vanifestadeg zo bet e Plogo dija. D'ar sul 3 a vis C'hwevrer, ar glaw bras oc'h ober, e oa eno ur mor a dud : 30 000, sur, o lâred nann ! da di an distruj nukleel ema an EDF, harpet kàer gant ar gouarnamant, o klask sevel eno, en desped da c'hoant an dud hag en desped d'ar skiant vad, pa ouezer pegen dañjerus eo ur mekanik sort-se.

Mes gouarnamant Paris ne ra nemed bressañ ar Vretoned dindan e dreid...

A FER HERRY

D'ar 4 a vis Genver diwezañ ez eo bet en em gavet dirag Les-Varn Vrest pemp a labourerien-douar e karg e-barzh FDSEA, Penn-ar-Bed : tamallet e oant bet dre m' o doa hadet ur park feurmet d'an Ao. Herry. Ar pemped gwech eo e barner sindikalisted eus al labour-douar ewid an afer-se.

Poagnomp da heuliañ penn-da-benn neudenn an afer :

E 1976 ez eo Y.Kl. Herry ul labourer-douar yaouank o klask tiegezh : dont a ra a-benn da gavoud 4 dewezh-arad ha 30 a zouar da feurmiñ, e Gouenou, tost da Vrest.

Med bez' ema e dad hag e vreur, marc'hadourien chatal ahendall, perc'henn war 102 dewezh-arad ha 80 a zouar labour, hag ewid gwir e vezont ataw er-maes eus an tiegezh, hag ar breur bihan « Jean-Claude » eo e vez o labourad ar 102 dewezh-arad ha 80-se, en tu all d'ar 34 ema o paoues feurmiñ : 216 d.a. en oll.

Kerkent eh en em gav sindikad ar c'hanton e-barzh ar jeu : « Bez ez eus kumul. War un dachenn ken tost douzh Brest, ma 'z eus maread

a beisanted o labourad war tiegezhioù bihan, e tleer kennig an douar da gentañ d'al labourerien-douar lakaet an diberc'hennañ war o douaroù, ha d'ar re yaouank n'hellont ket chom war atant o zud ». Kennig a ra ar sindikad hanw 6 peisant a zo ganto etre 14 ha 26 d.a. ewid feurmiñ ar 34 a zo gant Herry.

An Herried n'emaint ket tamm ebed a-du. Da c'hortos an diskoulm, e ra ar sindikalisted o soñj lakaad ar 34 d.a. dindan ed. Beb tro ma vez hadet hag eostet, e vez stlejet un nebeud sindikalisted dirag al Les-Varn, en hanw al lesenn « eneb-freuserien ».

Setu perag eo bet barnet ar remañ d'ar 4 a vis Genver ewid bezañ eostet, gant sikour 300 a beisanted eus Bro-Leon, 12 dewezh-arad a vais war zouaroù Herry, d'ar 7 a vis Here 1979.

Al lun 4 a vis Genver 1980 e oa en em gavet, dirag Pales al Les-Varn e Brest, 3000 peisant deredet eus peb korn a Vreizh ewid harpañ o femp kamarad.

E-diabarzh al Les-Varn e tispleg alvokaded ar sindikalisted — Leclerc ha Bergot — n'eus ket bet distruj,

peogwir ez eo bet eostet gant ar beisanted ar mais o doa hadet int-i o hunan en newez-amzer kent ; displegañ 'raont iwe n'eus ket bet feulster, diouzh ar pezh a zo merket e rentañ-kont an archerien. « N'eo ket bet votet al lesenn « eneb-freuserien » ewid mogañ oberoù ar sindikalisted gwraet war wel d'an oll », herwez komzoù Pleven, ministr ar Justiss, displeget dirag ar Gampr e 1969.

En diavaes, e c'houlenn groñs ar brezegennerien hag ar beisanted ma vo leset ar gargidi-sindikad da vont, hag e tisplegont dre ar munud neudenn an istor :

Per Abegile (presidant kevrenn « vroadel » ar verourien) — ul louarn fin n'eo ket bet skarzhet gant Debatisse e hunan diouzh ar burew-kreis — a c'houlenn ur c'hontroll gwirion eus ar c'humuloù : e-gis-se e c'hello al lod bras eus ar beisanted chom da labourad an douar ; mes gweled a ra efed al Lesenn-Reteradur war an 20 vloaz da zont, o lakaad ar gwir gant tud 'vel Herry... Pa ouezer ez eus, war an 32.000 a diegezhioù a gonter e Penn-ar-Bed, 20.000 na vo den ebed eus ar familh da gemer anezo, e komprener talvoudegezh ar goulen : « Piw a vo mestr war amzerda-zont an tiegezhioù-se ? ». Huchal a ra Abegile : « Harpet eo ar re a zo perc'henn gant ar galloud ». — « Justiss ar re binwidig eo an heni a ren e-barzh al Les-Varn-mañ ».

Alfoñs Arzel (presidant Kampr Labour-Douar Penn-ar-Bed), petra bennag m'eo Jiskardian, a boagn da ziskuliañ politikerezh labour-douar ur gouarnamant harpet gantañ !

J.P. Bizien, anezañ ar sindikalist labour-douar a zo e orin an afer-mañ a gomz d'e dro : « Bez' ez eo an douar ur benweg labour, ha n'eo ket evel a weler bremañ, un danvez da drafikañ warnañ. Ar gwir da gaoud douar n'eo nemed ar gwir da labourad ».

G. Le Fur, president an FDSEA, a zispleg fraezh dirag ar Varnerien peheni eo santimant ar re e karg e-barzh sindikad Penn-ar-Bed : « Di-fenn amzer-da-zont an douar e-barzh an departamant-mañ eo a raomp. Ne fell ket deomp gweled ar beisanted yaouank o vont da greskiñ bagad an dud dilabour, na gweled Penn-ar-Bed o tont da vezañ ar pezh eo Redon en dez hiziw ».

Achu ar proses, e krog an dud da vanifestiñ e-barzh ruiou Brest, war-un-dro gant an damallidi...

D'an 8 a vis C'hwevrer e kouez ar setañs : ur mis prison stard ewid 3 eus ar sindikalisted, ur mis all, 15 dez stard, ewid an 2 all ; 30.000 L a dell-gastiz. Galw a ra an FDSEA, mes ponner, gwall bonner eo ar varnadenn. Justiss ar re binwidig... Kendalc'her a raio ar stourm.

Sed ase un afer hag a daol sklêri-jenn e-leizh war stad ar beisanted e Breizh en dez hiziw.

Ur stad gwall luziet. Kent (wardro ar bloaz 1960) e stourme ar beisanted en ur soñjal e oa an eürusted hag ar binwidigezh war wel. Stourm a raent heb lakaad ar galloud e kont nag ar sistem kapitalist chadennet Breizh gantañ.

En dez hiziw ez eo nec'het bras ar beisanted gant o amzer-da-zont :

Den ebed da gemer an tiegezh, dle, ker an douar ha n'hell ket ar re yaouank e brenañ. Bez ema ar re o deus gwraet o mad eus al lañs roet d'al labour-douar etre 1960 ha 1975, hag ez eus reoù all a zo chomet warlerc'h. Daou sort labourerien-douar zo, evel lâar ar gouarnamant : heni an amzer-da-zont, ar re a zo en em dennet braw, egile, tropell didalvoud ar re a vez lou-saouet ; merwel a raio ar re-mañ eus o marw-int, lazhet gant ar sistem kapitalist.

War-eeun e tepant niver al labourerien-douar eus statud, ingaladur ha pris an douar. War ar 230 000 a beisanted a zo e Breizh, e chomo etre 53 000 ha 107 000 a-benn 20 vloaz ahann.

Ar galloud ne fell ket dezañ kaoud en tu all da 53 000 penntiegezh leun a startijenn, anezo framm ul labour-douar o'n em astenn war hanter, nebeud a blassoù-labour o tont diwarnañ e krec'h hag e traoñ, ha stag douzh ar firmoù boued ha bewañs. Re FDSEA Komite Redon — deuet niverus da Vrest — o deus int-i iwe gwraet o dibab : « Labour ewid an niver brassañ a beisanted ! » Mes termal a ra ar beisanted dirag tud hag a c'houlenn diganto en en soñjal, ha n'eo ket drilhañ traoù, tud hag a gomz outo evel ma vez gwraet ouzh micherourien.

Gouzoud a ra ar beisanted iwe e savo bec'h etreso diwar an dibab-se : « Ouzhpenn 100 Herry zo e-barzh an departamant ». Un ameseg eo, un den kar, mes un dez bennag e vo red gouzoud ez eo krenn an disparti etre hemañ hag henhont.

« Breizh da-zont, ni eo a lakaio anezi en he sav », a huche unan eus pennoù bras ar sindikad.

War niv. 120 Pobl Vreizh e skrive F. Favereau ha komission labour-douar an UDB : « Gant ar pezh a gennigomp ez eus moian respont d'ar pezh a c'houlenn al labourerien-douar ».

Ya, gwir eo, ha setu perag ez eo red deomp bezañ e-kreis ar stourm gant ar beisanted.

Padrig Gouez

KEMENNADENN

E Lannuon eo e vo dalc'het **Kendalc'h Keltieg 1981**. Klasket 'vo lakaad ar bo-blañs da gemer perzh ha da anavoud gwelloc'h ar broioù keltieg.

D'ar sadorn 22-3 e vo un emvod er « Centre Culturel » (str. Savidan e Lannuon), da 14^e. Pedet eo kement heni a fell dezañ kemer ur respontegezh, pe roiñ sikour vad. Digor e vo an emvod d'an oll.

Danvez ar c'hendalc'h a vo : **Buhez ar yezhoù keltieg er broioù keltieg.**

VAKAÑSOÙ 1980 E BRO ALJERI

Ema kevrenn UDB **Sant-Naser** e soñj ober wardro ur veaj emveret ewid mont d'an Aljeri, e mis Gouere da zont (teir sizhun).

An diw zemeurañs pennañ a vo **Bro-Oran** ha **Bro-g Kabili**.

3300 a lurioù e kousto an abadenn : diblass eus Sant-Naser, karr-nij, lojet ha maget. Distaol ewid ar vugale.

Ewid goulenn titouroù ouzhpenn ha miroud ar plassoù, gweled gant UDB Sant-Naser, 13, rue de l'Abri Familial 44600 Sant-Naser. Goulenn a raer 500 L da arres.

Daou-ugent a dud a vo e-barzh ar gompagnunezh. Lakaad e hanw zo d'ober buan (araog an 29/2).

CAFÉ DES MOUETTES TAVARN AR SKREWED

Guiness diwar ar waskeres

Porzh a goñvers

BREST

Tél. 44.33.21

Komanantit da gelaouenn
c'halleg an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREŠT-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Boutin : 50 L (1)

Skoaz : 70 L (1)

Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2365-76

AN UDB DORN-HA-DORN GANT

UN HUAL EWID AR BEISANTED: AR FIRMOÙ BOUED HA BEWANS

Pennasket eo labourerien-douar **Breizh**, hon eus gwelet dija, ha mil mac'homet eo ar feurmoù gant ar firmoù. Ar firmoù-se zo meur a rumm deusoute : firmoù deus ar vro, lonket alies gwech gant brassoc'h ewite, ar-c'hant diavaes, gall pe estren, hag er-fin kooperativoù (pe « kenlabouradegoù » a lar darn). Med oll int sujet da jeu ar firmoù bras tre, ha lesennoù ar marc'had bed.

E-KENVER AR BED-OLL, ar « multinationales » an heni zo 'ren war marc'had ar boued hag ar bewañs, assambles gant ar **Stadoù-Unanet**, da gentañ, dre m'o deus tapet krog er firmoù brassañ, o prenañ lod deusoute, ha goude, dre ma vezont o c'hoari gant an « arm glas » (arm ar boued, an ed, evel a ra an USA en dez hiziw) hag o klask implij « diplomatiezh ar bara ».

• Ur c'hant firm bras (hanterkant deusoute o vezañ amerikan) zo etre o daouarn 50% deus ar broduksion boued ewid ar bed a-bezh (ed, boued-mir ha traoù laezh). E-keñver ar CEE, ema an USA o klask diskar girzhier, pe gleuzioù, an « taossoù » etre broioù, oc'h aessaad e-gis-se d'he « multinationales » en Europ. En dez hiziw dija, eo deut an USA da vezañ mestr warnomp ewid ar boued loened (soya) hag an oustilhoù. A-hend-all, ema an USA o lañsañ an **AGRI-BUSINESS** : e-kichen an tiegezhioù bras du-hont (60% eus ar broduksion US), ema ar firmoù o klask produiñ o hunan war-eeun. Ar « Standard Oil » a vag yer-Indes mod-se... Daw eo goùd, pe delc'her soñj, e teu deus ar Stadoù Unanet an **HANTER** deus an ed ha deus ar plant-eoul esporzhet dre ar bed, hag un **DREDERENN** deus ar ris ! N'o deus ken c'hoant 'med d'ober gwelloc'h ha da gabestrañ ahanomp gwashoc'h !

• Etre ar broioù, da lared ar wirionez, eo arru gwall disingal an eskemm

produioù, ha muioc'h-mui e vez ran-net ar produiñ etre ar broioù. En Trede-Bed, e-gis-se, e vez graet muioc'h-mui plant da werzhañ marc'had-mad d'ar broioù pinwidig (arachid, te, kafe, korz-sukr), e-lec'h traoù da zebriñ bar vro ; setu, n'eo ket drol e vez dienes ha naonegezh alies. Tamm-ha-tamm iwe, eh a kuit trema ar broioù paour al labourerezh-douar a c'houll kalz tud, evel ar magañ loened. An Trede-Bed a zepant muioc'h-mui deus broioù evel an USA ewid ar bewañs, hag aessoc'h a-se e vo d'ar re-mañ c'hoari gant an « arm » newez-se !

STOURM AR BREZHONEG

Bodet eo bet newez so **Talbenn Sewenadurel Araokour Breizh** (TSAB = FCPB).

Anad eo ewitañ ne vez ket sewenet **Chart Sewenadurel Breizh**. Dister meurbed e chom plass ar brezhoneg er radio tele.

Er skolioù emae o kilañ ewid pezh a sell ar c'helenn brezhoneg.

Setu perag eo bet diviset gant an **Talbenn** sevel ur sizhunwezh-stourm, eus an 10 d'ar 15 a vis Meurzh.

D'AR 15 A VIS MEURZH, MANIFESTADEG VRAS E MONTROULES.

Meur a strollad a gaver en TSAB :

- strolladoù politikel : UDB, PS Breizh, PSU Breizh ;

- sindikadoù : SGEN-CFDT, SNRT CGT ha SFRT Breizh ha Broioù ar Stêr-Loar ; newez aet e-barzh an Talbenn : SNI-PEGC Morbihan, SNETP-CGT Akademiezh Roazon ;

- strolladoù kulturel : **Ar Falz**, **GERIB**, **Skol an Emsav**, **Radio Tele-Brezhoneg**.

En hanw an UDB, ez oc'h kouviet gant **Pobl Vreizh** da gemer perzh er sizhunwezh-stourm-se, ha dreist-toll da vont da **VANIFESTADEG VRAS MONTROULES**. **D'AR SADORN 15 A VIS MEURZH GOUDE KREIS-TEIZ.**

• Krog eo ar kapitalisted da vad da frammañ (pe « integriñ ») al labour-douar er bed a-bezh. Penaos ? Gwerzhañ 'ra ar firmoù d'ar peisan had, temz, oustilhoù, teknikoù, ha prenañ 'raont a-zigantañ goude-se e broduioù d'ar prisioù merket gante ! Ur vanden ekonomisted hag agronomed, bet en em vodet e **Rom**, o deus disklêriet an dra-mañ newez so (**Vent d'Ouest**, Here 79) : « firmoù bras ar boued ha bewañs zo krog da gompren lâr en amzer da zont ne gonto ket kement bezañ perc'henn pe merour tachennoù bras evel kontrolliñ ar broduksion dre gontajoù gant ar beisan-ted. Bezañ perc'henn d'an douar a c'houll arc'hant mat... red e vez taol ewezh war mewelien pe dewezhourien niverus, ha feuls a-wechoù... ha riskañ 'raer bezañ nassionaliset ! E-kichen ur c'hontroll deus produksion ar beisanted vihan zo pell didrous-soc'h ewid ar firmoù bras. Difrejus-soc'h eo iwe tuta, abalamour da vare an eost, an dennadeg hag all, e teuy ar familh a-bezh da sikour, heb goull gopr, assurañs, leve na mann ebed ! »

Daoust ha n'eo ket ar mod-se eo komañset ar firmoù bras da ober o mad deus laezh Breizh ? Evel a skrive **J.B. Henry** (herwez levr **C. Canevet**), « Breizh a vez implijet evel tachenn essaeal a-fed ar magañ loened rag-industriel, pe evel tachenn ewid ar broduksion labourus tre ».

E-KENVER AR CEE, da lâred eo ar Marc'had Komun e-lec'h ema hon labour-douar o klask nem zifenn, poues ar firmoù bras-se n'eo ket skañv iwe. Mestr int war ar marc'had, evel **UNILEVER**, « roue ar margarin », ha kentañ firm boued an Europ (ar « Roche aux Fées » alemañ zo e-barzh), pe **BSN-Gervais-Danone** (60 000 labourer, boued babigoù, bier, nouilhes, formaj, dour hag all...) ; kemend-all a vefe moian da lared ewid **NESTLE** (Bro-Suiss) pe **BITONI** (Itali), pe an 23 firm saos a zo e-mesk ar c'hant kentañ war ar bed !

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier, bodet ennañ skolaerion ha kelennerion Vreizh a-du gant ur skol vreizheg ha laik gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(40L ewid 4 niv.)

AR FALZ, Str. Kan-Ar-Gwez - 29245 PLOURIN-MONTROULES
KRP 430-20 H ROAZON

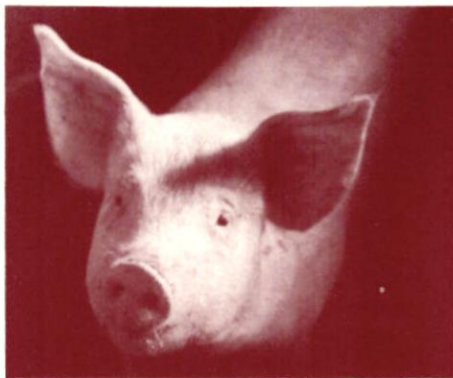
AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz
barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù a beb sort ha kelei
80 pajenn e peb niverenn - Renner : Ronan Huon

komanant : **50 L** - Studierien : **35 L**
Teñzorer-merour : P. Le Bihan - 16, rue des Fours-à-Chaux
ST. SERVAN 35400 ST. MALO - CCP 5349-06 PARIS

AR BEISANTED DA STOURM 3

Un toullad skwerioù : ar firmoù a bren ar soya digant an Amerikaned o deus harzet ar CEE da lakad bleud laezh (ar pezh a zo a re) e-barzh magadurezh al loened. A-fed « bresel an deñved », an FMB saos a c'hoantae gwerzhañ he c'hig deñved prenet marc'had-mad en **Newez-Zeland** (2 vilion hanter penn-deñved e 1977). Ewid pezh a sell al laezh, president an ULN, un den fur ma 'z eus, a lar : « kreskidigezh al laezh zo harzet gant konkurañs an eoul-plant, ha war ar poent-se, nerzh ar soya amerikan hag ar « multinationale » UNILEVER zo skoilhañ ponner... pa brener ewid an Europ 40 miliard a lurioù eoul ne c'haller ken gwerzhañ druzoni al laezh o tont maes ar CEE nemed da bris an eoul... » Sklaer eo an taol-mañ poues ar firmoù galloudeg-se a wask war ar memes tro ar beisanted amañ gis-mañ ha re an Trede-Bed !

E-barzh ar **Frañs** — goude n'eo ket braw dispartiañ anehi douzh ar CEE — kresk an usinoù boued ha bewañs zo deut da heul chañchamant meur al labour-douar er bloawezhioù 60, da heul ar Marc'had Komun newez krouet iwe, da vareoù penn-kentañ ar 5^e Republik. D'ar mare-se o doa en em zaspugnet ar firmoù bras, ha 'n em silet an arc'hant « etrevroadel » e-barzh, da skwer, er magadur loened (**Duquesne-Purina, Cargill...**). Sikour a rae ar gouarnamant adfram-mañ an industrierezh-se, en ur reiñ etre 1960 ha 1972 2 viliard a lurioù, da lared eo ur c'hard deus kapital ar firmoù se ! Lod a soñj o deus res-sewet an usinoù boued muioc'h arc'hant digant ar gouarnamant ewid al labourerien-douar (er Frañs hag er CEE) ! Dre vras eo bet adframmet industri ar boued hag ar bewañs tost d'ar c'hêrioù bras, hag en-dro d'ar produioù peurdransformet, o leuskel e-gis-se gant ar c'hooperativoù hag ar firmoù lec'hel, frejoù brassoc'h ar produioù peustransformet (lazherezh yer, usinoù-laezh ha fruturioù).

Er **Frañs** a-bezh, e vez war-dro 500 000 den o labourad en industri boued, med n'eo ket braw lared sifroù dre just ; n'a ket war-raog, med war-dreñv kentoc'h, daoust d'ar pezh a gonter ; deus renk e vez kavet al laezh, an ed, ar c'hig, ar boesson, ar sukr, ar boued-mir. Ar c'hooperativoù a ro 26% deus ar broduksion, gant 14% deus al labourerien. Un doussenn firmoù boued ha bewañs zo e-touesk ar c'hant firm gall brassañ (**Expansion, Here 79**) : **Générale Occi-**

dentale (60 000 labourer), **BSN-Gervais-Danone** (57 000, ha 18,8 miliard a lurioù sifr aferioù), **ULN-Elle & Vire** (6000 ha 5,4 M L), **Sodima, Beghin-Say, Sopad-Nestlé, Cargill, Olida, Générale Biscuit, Lesieur, Générale Sucrière, BEL-Vache qui rit, Bongrain, Astra...**

Diouzhtu-kâer e teu (100 da 200 kentañ) firmoù deus Breizh : **Guyomarc'h** (2500, 1,5 M L), **Bridel** (1600, 1,4 M L), **Saupiquet** (3600, 0,9 M L), hag ar **PEWAR GOOPERATIV BRAS, COOPAGRI Landerne** (2600, 2,1 M L), **CANA Añsinis** (1660, 1,5 M L), **UNICOPA** (1400 ha 1,5 M L) ha **CECAB Gwened** (1400, 1 M L).

AR FIRMOU BOUED HA BEWAÑS E BREIZH

Daoust d'ar pezh a greder, n'a ket war-raog niver al labourerien, evel a ziskouez an daolenn-mañ :

(B4) 1954 : 48 227

1962 : 47 631

1968 : 51 580

1976 : 44 100

(herwez **R. Dulong**)

Ar sifroù-se a zo e-barzh enne lalourerien ar friturioù pesked (war-dro 5 000 deusoute).

Kalz tud n'ousont ket iwe pegen dister eo plass hon bro (pevare renk er Frañs) ewid 7% deus ar broduksion (e-kichen 14% el labour-douar).

Meur a dra zo moian lared diwar-benn an usinoù boued e Breizh :

- usinoù stlabezet pe strewet int : paneved un nebeud firmoù a c'hopr ouzhpenn 500 labourer, e vez dreist-oll usinoù bihan (500 gant nebeutoc'h ewid 10 labourer), hag usinoù krenn (ur c'hant bennag gant ouzhpenn 100 labourer) ; ar c'hooperativoù ne roont gwech ebet ouzhpenn un drederenn deus ar broduksion (laezh pe boued loened) ; er brank-mañ-brank e vez kavet kapital diavaes (boued loened), firmoù gall (laezh) pe deus ar vro (kig bewin, moc'h, yer, vioù).

- peder broduksion vras a zo : kig, laezh, boued-mir, magadur ; setu niver al labourerien ba peb brank (herwez **Jegoù, 1976, B4**) : kig (14 300), laezh (7 300), boued-mir (7 300, 5 000 ewid ar pesked, 2 000 ewid legumachoù...), baraerezh (9000, med maes ar jeu), greun (6 600, 3 700 deusoute ewid ar magadur loened).

- an oll broduioù-se n'o deus nemed un dalvoudegezh dister (bleud laezh, loened marw) e-kichen produioù peurdransformet ; herwez studi **Y. Jegoù** (CREFE Roazon) « an IAA e Breizh a wel kalz produioù o tremen, med peogwir n'int nemed peustransformet n'o deus ket un dalvoudegezh vras e-kichen heni ar produioù implijet... An hanw « madoù achu » a vez roet dehe ne seblant ket bezañ gwir pa vez kistion deus Breizh... » Ur skwer a teu war spered an den : al laezh dastumet e Breizh zo 20% deus heni ar Frañs, med lod ar formaj ne sav nemed da 6% ! Ha herwez **Y. Rouger** sifr aferioù an usinoù laezh n'aont ket en tu-hont d'ar 6%-se !

- delc'her a ra an arc'hant diavaes (gall pe hirroc'h) da zont : goude ar boued loened er bloawezhioù 60, al laezh a-c'houdevezh (diwar 10 firm a oa e 1960 ; 6 a vo bet lonket gant **PREVAL-PERRIER** deg vloaz war-lerc'h), ar moc'h (**OLIDA**). Setu penaos e vez klasset ar firmoù ewid al laezh : **UNILEVER** (« Roc'h ar Boudiged »), **BSN-Gervais-Danone**, an ULN, ha **goude-se** kooperativoù brassañ Breizh ! En em zaspugn a ra iwe al lazherien yer, ha newez so o deus en em unanet **Tilly, Doux** hag **Unaco** (Brieg), e-sell da zont a-benn deus ar marc'hajoù arab ha broioù ar Reter (pemp milion penn-yer lazhet beb sizhun, 90% esporzhet). Ar bosserezh moc'h n'a ket gwall vad e jeu iwe (**Gilles pe Omni-Viandes**). Ha memes **Guyomarc'h**, penn bras ar magadur loened e Breizh (500 000 T), ha bourc'his bras, zo o tihanañ bezañ prenet gant ar firm **Dreyfus** !

• Setu mod-se, ar c'hapital bras en em zaspugn dreist-oll en-dro d...ar produioù peurveret, ha dilesel a ra an dastum laezh, hag ar produioù peusmeret. FDSEA Bro Naoned a damalle newez so politikerezh ar firmoù-se a lesk ar c'hooperativoù d'en em zifretañ er sekteurioù dibrofit-se ! Ha koulskoude ur firm evel PREVAL he deus bet milionoù digant ar gouarnamant, med kaset int bet d'ar **Bresil** war hanw **PERRIER**...

• Enket e vez an usinoù boued ha bewañs e Breizh e frailhoù pe skalfoù moan, frejus ha dibrofit, ar pezh a sinifi ewid labourerien an dastum laezh, al lazhañ yer pe moc'h, ar friturioù hag all, paeoù dister ha doareoù labourad divalaw, evel a ousoc'h (ba tier **Doux Peder neg, Meilh-ar-Wern, Ploure**, ba ti **Tilli Gwerliskin** pe ba ti **Gilles Koadlinez**...).

• A-hend-all e vez mestroniet ar beisanted, deus ur penn d'egile, dre ar prisoù koulz hag ar misoù produiñ ; muioc'h-mui e vo ereet ar beisanted gant an industrierezh boued ha bewañs, dre ma vint enframmet e-barzh ar marc'had bed, ha dre ma teuy al labourer-douar da vezañ un tamm, ur mell deus ar chadenn ! Hag e-barzh ar jeu bras-se, n'eo ket gwall zisheñvel politikerezh ar c'hooperativoù douzh heni ar firmoù bras, gall pe etrevroadel.

PLASS AR C'HOOPERATIVOÙ

Breizh, daoust d'ar pezh a larer, n'eo ket brassoc'h plass ar c'hooperativoù enni ewid lec'h all, nemed ar c'hooperativoù an heni zo brassoc'h ha nerzhussoc'h ! Lodenn ar c'hooperativoù er broduksion zo war-dro 20% (28% ewid ar boued loened, 25% ewid al legumachoù, 30% ewid al laezh, 25% ewid ar moc'h), ar pezh a zo heñvel deus sifroù ar Frañs pe iselloc'h (ewid al laezh). Goprañ a raont 6 500 den a-ziwar ar 45 000 implijet en IAA Breizh. Mod-all, war-dro 50 000 labourer-douar a gemer perzh er c'hooperativoù-se, tamm pe damm ha mod pe vod, anes kontañ ar magajennoù (temz, had, oustilhoù...). Kavet e vezont lec'h zo lañs gant al labour-douar, med daw e vez dehe c'hoari jeu an ekonomiezh liberal da glask sav d'o marc'hadourezh. Deg vloaz so dija, er P.B. (n° 67), **C. Canevet** a skrive hon soñj diwarbenn ar c'hooperativoù, talvoudus sur mad, evel « test », paravis d'ar firmoù bras, tostoc'h da interestoù al labourerien-douar. Vad o deus graet, hag a raont bepred, d'ar beisanted. Med gwall forc'helleg pe jilgamm eo statud ar c'hooperativoù er sistem liberal a zo o ren : komz a raont deus « efe-

dusted », sinañ a raont emglevioù gant firmoù all, kass a raont war-raog un espess kapitalism a-stroll... Da soñj hon kamarad, un diskoulm da c'hortos ne oa ken ar c'hooperativoù-se. Ha re wir e chom e desenn en dez hiziw, rag abaoe, poues-traoñ ar firmoù zo gwashaet, med krog eo ar beisanted da stourm muioc'hig iwe, beteg eneb d'o c'hooperativ a-wechoù ! Diw linenn ah a en eil eneb d'eben : ewid darn (Peisanted-Labourerien, da skwer), ar c'hooperativoù zo dijaoj ha koulz ha kapitalisted o kignañ ar beisanted ; herwez darn all, moian zo reneweziñ ar c'hooperativoù (FDSEA Breizh) ; homañ eo, beteg-henn, linenn an tu kleiz gall, ha heni an UDB, war-boues nebeud.

Setu amañ an dalc'h : daoust ha gallet 'vo disammañ ar c'hooperativoù deus poues ar c'hapitalism ? Daoust ha gallet 'vo reiñ o flass d'ar c'hooperativoù e-barzh un industrierezh boued ha bewañs renewezet gant ar sossialism ?

AMZER DA ZONT AN USINOÙ BOUED HA BEWAÑS E BREIZH

• red eo da gentañ dishualañ ar beisanted, distennañ ha diseren hual ar c'hapital a harz anehe ; se zo kaos e ranker stourm e Breizh, er Frañs hag en Europ eneb ar c'hapitalism ha goull bezañ mestr d'ar firmoù bras a wask war an usinoù boued ha bewañs ;

• tri rumm usinoù hon eus e Breizh : tammoù deus ar firmoù bras-hont, usinoù bihan ha krenn, ha kooperativoù ; an daou rumm diwezañ a vez alies o klask kaoud ar c'hant digant ar gouarnamant a-benn ober o zoull er plassennoù dileset gant ar re gentañ ; setu e vefe moian sevel « Kevredigezhioù Boued ha Bewañs Breizh » reolenet ha damrenet gant Assamble Vreizh, a rofe an arc'hant espernet ha dastumet er vro ; ar sort kevredigezhioù breizheg, ijinet er P.D.B., a rofe galloud d'al labourer-

rien en o usinoù, hag a brenfe tamm-ha-tamm industri ar boued hag ar bewañs ;

• aessoc'h a-se a vefe planifiañ ha sossialisañ an industrierezh-se : a-benn eren ar c'hooperativoù renewezet, ar c'hevredigezhioù breizheg ha kevreoù ar firmoù bras kontrollet gant ar gouarnamant (pe nassionaliset) e vefe savet un OFISS BOUED HA BEWAÑS BREIZH, renet gant isili deus Assamble Vreizh, labourerien-douar, labourerien an usinoù hag ar gonsomateurienn, e roll, kass da benn ar c'hontroll publik war an industrierezh-se, klenkañ an oll sekteurioù, ha jeriñ pe urzhiañ anehe gwellañ ma c'hallefe.

Labour an Ofiss-se, demokratel ha digreisennet, a vefe iwe lakad en e sav ur PLAN ewid al labour-douar hag ar boued ha bewañs. E bal kentañ a vefe reiñ muioc'h a dalvoudegezh d'hon produioù en ur beurdransformiñ anehe e-barzh ar vro, ar pezh a rofe labour da forzhig tud hag a aessafe d'ar re zo labourad eno dija ! Gant ar sort urzhiadur e vefe moian diframmañ al labour-douar hag an industri da heul, deus daouarn ar firmoù a zalc'h da voustrañ ha da waskañ warne !

F. Favereau ha komision labour-douar an U.D.B.
(da heuliañ)

ARABAD ANKOUAAD :

**BEZ' E C'HELLOMP
KASS « POBL VREIZH »
D'AR SOUDARDED
EWID NETRA :**

skrivañ d'ar gelaouenn

AR SAC'HARA, SIBERI

AN ALJERIANED

Hervez darn, ez eo ar Sac'hara ur mor ec'hon, diharz, a draezh. Na brasad ur fasienn ! Divent ha divusul eo, ya sur, ken hir ha ken ledan hag an Europ en he fezh ! Gwir eo iwez penaos e kaver eno tachennadoù bras a draezh, evel morioù dirollet ha kement a vije bet skornet en un taol, gwagennoù ha toud ! Koulskoude n'eo ket traezh hepkén a ya d'ober ar Sac'hara : boud e vez gwelet a-hend-all, plaenennoù gis e Paris, uhelennoù gis e-barzh ar « Massif Central », torgennoù gis e-barzh Menez Are, ha pikoloù menezioù lemm gis e-barzh an Alpou...

Lod a gred dezhe n'eus tamm buhez ebed en « deserzh »-se : na dour, na glasadur, na tud, na loened. Pebezh gaou adarre ! An oll o deus klawet hanw eus Sac'haraouied ar c'hornôg o'n em gannañ ewid o frankis eneb roue fallagr ar Marok : hag ar re-se n'eus aneze med un darn vihan eus poblañs ar Sac'hara...

Bro-Algeria zo en he dalc'h un tamm mad eus ar Sac'hara : koulz ha teir gwech ar Frañs ! Eno zo o chom ouzhpenn ur milion a dud. Teir gouenn a zo aneze : ar Verbered, an Arabed, ar Vorianed.

Ar Verbered eo ar re goshañ : gante e vez klawet c'hoazh berbereg, ar yezh a vese komzet e Norzafrika penn-da-benn, a-raog ma teuas an Arabed.

An Arabed zo bet arru eno ouzhpenn mil bloaz so bremañ : int-i eo o deus degasset an Islam, hag a zo bremañ relijion an oll.

Ar Vorianed a oa bet ambrouget di gwechall da vewelien pe da sklaved. Hiziw an deiz avad, int tud libr gis ar re all, ha ken doujet ha forzh piw !

E kornioù zo n'eus med Berbered, da skwer e-barzh ar Mzab (ar Vosabited) pe 'barzh an Hoggar (an Touareg). Tu El-Oued, er c'hontrel, ne vez kavet med Arabed. E pastelloù all avad, ema o chom an teir gouennad kichen-ha-kichen, heb ma savfe trous pe chikan etrese, lakomp en Ouargla pe kostez Timimoun.

Gwechall-gozh e c'honeze an oll dud-se o zamm buhez e meur a c'his : al lod brassañ a oa labourerien-douar : gwraet o doa o annes en traoniennoù, war bord al lennoù pe tal-kichen ar stêrioù (ha pa vese goulllo ar stêrioù-se, ne oa ket pell an dour dindan an douar : puñsoù a vese toulllet neuse). Plantet o deus bet kantmiliadoù a wez-palmes, hag a daol dates beb bloaz ; hag e skeud ar gwez, legumajoù, orañ-jennoù bihan, gwinizh ha heiz...

Ul lod all a oa saverien-loened ha messaerien : mont ha dont a raent a-

dreus ar maesioù gouez, lec'h ma oa stankig ar peuriñ ewid o deñved hag o givri. Pa vese re sec'h ha re grin an hañv e skoent neuse war-zu hanternos ar vro, ha beteg ar mor a-wechoù.

Al lod diwezañ a oa marc'hadourien pe breselourien aneze. Sevel a raent kañvaled (dremdalead ewid boud ressis-soc'h), hag int o redez eus ur penn ar Sac'hara d'egile, da werzhañ hollen an norz da dud ar c'hreisteiz, hag aour ar c'hreisteiz da dud an norz. A-wechoù, 'm eus laret, e oant breselourien iwe : ya, red oa en em zifenn troioù zo. An Touareg a blijed dezhe deredeg eus lein o menezioù da glask abeg ouzh ar varc'hadourien a yae dreist d'o zachennvro. Neuse e ranke ar re-mañ roiñ un disterrañ eus o marc'hadourezh d'ar varc'heien war o c'hañvaled : evel a welit, er mare-se c'hoazh e vese tailhoù da baeañ, gis bremañ, a-raog kaoud an droed da dreusiñ ur vroad estren... Eürusamant ne oa ket alies e chome korfoù-marw war an douar !

Gouarnamant Aljeria en eus strivet a-zevri da voderaad ar Sac'hara. Kentañ 'reas eo toullañ hentoù da liammañ ar c'hêrioù kenetrese : an hirrañ, « Hent-Bras an Unvaniezh », a voe digoret daou vloaz zo gant ar President Boumedienn — peuc'h d'e anaon ! — : kass a ra beteg Tamanrasset, en tu all d'an drovan (pe d'an tropik, mar bez

gwell ganeoc'h), ouzhpenn daou vil kilometr eus Aljer. A-drugarez d'an hentoù-se e c'heller bremañ degass micherioù newez e-kreis-don an deserzh : usinoù zo bet savet e Ghar-daia, melloù ostaleri digoret e Ghar-daia, El-Golea, Timimoun, Tamanrasset... Deredeg a ra an douristed dre weturioù pe dre nij. Mont ha dont a ra dibaoues an tumporelloù-dre-dan da voueta ar stalioù-essañs ha gasoil. Lakaet zo bet gouloù koulz laret e-barzh peb ti. Ar pellgomz a ya en-dro er pewart c'horn d'an tachad, war-boues skrammoù hertzian paraboleg. Ema an tele o tont war-lerc'h...

Al labour-douar n'eo ket bet disoñjet : etre 1972 ha 1976 oa bet graet dre Aljeria a-bezh « dispac'h al labour-douar ». Ar berc'henned pinwidig a vese pedet da gennig an hanter eus o madoù d'ar re reuseudikañ. Ma rac'h-wisent, ar stad a gemere dre heg ; med peurliesañ e yae an traoù dre gader.

Sikouret e oa bet neuse ar c'honideien vunud da sevel koperativoù da brenañ ludu, mekanikoù, ha da werzhañ an eostoù. E meur a lec'h iwe zo bet savet kêriadennoù newez-flamm da lojañ al labourerien-douar : kêriadennoù sossialist zo bet graet oute.

Gwir eo e vez red kaoud un diwskouarn digor bras a-benn klawed tud o kanañ e brezhoneg e Naoned. N'eus ket bet chañchet kalz a dra abaoe ma zo en ti-kêr ur c'husul a-gleiz (ur paotr hebkén eus an UDB ennañ).

Koulskoude, ar banell-mañ laket war an heñchou, daoust ha n'eo ket ur skwer da vout diskouezet da veur a goñsailher eus Breizh-Isel ?

An dispac'h-se oa bet renet dre hanternos ar vro da gomañs : med bremañ eo tizhet ar Sac'hara d'e dro : ur gêriadenn sossialist zo nepell diouzh Laghouat ; en Adrar e tesker d'ar re yaouank gonid tomates e-kerz ar gouañv. Ar vessaerien zo bet roet dezo « kreisennoù buhez », da chom enne m'o devez c'hoant. Gwerjeioù-palmes newez a vez plantet...

Pinwidigezhioù dreist-niver zo c'hoazh kuzhet e don an deserzh bras. Evel ma oar peb unan, e tenner petrol eus Hassi Messaoud hag Edjele. Gas e-leizh a gaver iwez, e Hassi Rmel : er mare-mañ emeur o tibunañ un duellenn c'hwec'h kant kilometr da heñchañ ar gas beteg ur porzh war an aod, Arzew e hanw. En tu all da se, ema ar SONAREM (kevredigezh vroadel da glask metalioù) oc'h imbours'hiñ dre ar vro, ha meur a vengleuz a vo digoret a-barzh pell amzer...

E-kehid-se e ra ar pennoù bras o seizh gwellañ ewid da astenn an deskadurezh hag an demokratelezh penn-da-benn ar Sac'hara. Skolioù bihan, skolaioù, skolioù-mistri zo bet savet, ha n'eo ket e-barzh ar c'hêrioù hepken : e-kreis ar gouelec'h, daou c'hant kilometr bennag diouzh ar gêr dostañ, e c'hoarvez ganeoc'h disoloiñ ur sal-glass hec'h-unanig, hag e-tal dezi lojeis ar skolaer : ewid ar vessaerien an heni eo, ar re a zo chom dindan teltennoù hag a foet bro a-hed o buhez...

Tri mis zo, an oll Algerianed o deus votet da reneweziñ o c'husulioù parres, er pewar c'horn d'ar vro. Komunioù evel Ain Salah pe Tamanrasset zo ken bras hag an hanter eus Bro-C'hall, ha koulskoude oa bet staliet burevioù-vot e peb lec'h, e-kreis an digenvez, ma c'hallje peb unan lakaad e vouezh da dalvoud !

A-raog achuiñ, e karfen ober hirroc'h meneg eus rannad kaerrañ ar Sac'hara : an Hoggar ! Hemañ zo ur wastellad menezioù (en tu all da 3000 metr ar beg aneze) e kreisteiz Aljeria, e-tal Tamanrasset. Diboa m'eo bet tizhet ar gêr-mañ gant an hent-bras, ema ar gouarnamant o c'hwezhañ buhez e-barzh ar c'hornad : usinoù zo bet lakaet en o sav, parkadoù legumaj hag ed zo bet lakaet dindan gonidegezh e-lec'h ma vese dour, ha desket ar vicher d'ar re yaouank tomm ouzh al labour-douar...

Ur foar etrevroadel a vez dalc'het eno beb bloaz, da vare Nedeleg, gant marc'hadourien o tont eus ar Mali, eus an Nijer hag eus broioù all c'hoazh. War an treusoù, ur mell skritell vras : « Ar Poblou C'hoar o Labourad Assambles ! » Ha n'eo ket ase komzoù goulo ez int : e 1974, ha pa oa ar sec'hor spontus oc'h ober he reus er « Sac'hel », na ped a vugulien eus ar broioù ameseg a gavas repu en Hoggar, lec'h ma veze ingalet boued etrese gant an Aljerianed !

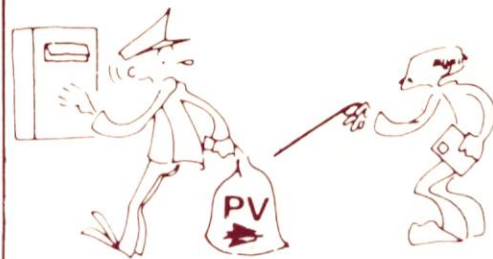
Uhelenn an Assekrem a ra gis un doenn d'an Hoggar : eno, 2800 metr a-us da live ar mor, ez eus o chom daou vanac'h kristen, bet savet gante ur chantier meteorologiezh. Degemer a reont laouen an douristed dibilh a-walc'h da grapad beteg enne : « Amañ, emeze, e kouez well-wazh 120 milimetr a c'hlaw beb bloaz (pezh a zo 6 gwech nebeutoc'h ewid a vez e Gwened... ha 6 gwech muic'h ewid a gouez e peurrest ar Sac'hara !) Daoust m'emaomp dindan an drovan e chom fresk pe klouar an hin hañv-gouañv... »

Setu perag eo druz ar peuriñ, hag an evañ kenkoulz-all : e don ar stankennoù, e tever gwazhioù-dour boull ha sklinton eus ur penn d'ar bloaz d'egile, e-mesk ar gwez hag ar bleunv : an Hoggar n'eo ket un douar marw !

Hag ouzhpenn m'eo bew-buhezeg, ez eo braw an Hoggar, un estlamm : eus lein an Assekrem e par ar selloù pell-pell war burzhdussañ gweled ar bed-mañ...

Paol NORVES

LIZHEROÙ

Keneiled ker,

Setu ur chekenn 50L ewid va adkomanant. Dudius tre eo ho kelaouenn, med gwelloc'h vefe ewidon ma kavjen enni muic'h a geleier eus ar stourm hag eus ar vuhez e Breizh. Un dra all : pa vez ur pennad-skrid diwar bladennou pe levrioù newez zo war b/Pobl Vreizh, e vefe pouesus tre, ewid tud n'emaint ket o chom e Breizh, gouzoud ar pris hag ar chomlec'h ma c'heller o frenañ dre ar post, rag pa vezer pell diouzh ar vro, n'eo ket posubl kaoud anezo.

B. Leguy 59830 Cysoing

Poaniañ 'raomp da roiñ d'hon lenne-
rion keleier a beb sort o tennañ da vuhez
ar Vretoned ha d'o stourm. Martese n'eus
ket trawalc'h anezo : ober a raomp eus
hor gwellañ, ha peogwir emae o klask
gwelloc'h, e poagnimp d'ober gwelloc'h.

Ewid pris ar pladennoù hag heni al
levrioù e vo klasket o lakaad war b/Pobl
Vreizh, diouzh ma ouezimp ni iwe hag ar
pris hag ar chomlec'h.

Pobl Vreizh

E Plogo, d'an 3 a vis C'hwevrer.

Ur gelaouenn ewid ar gelennerien eo ERO
NEVEZ, ar gelennerien vrezhoneg. N'eus
bet kaset da b/POBL VREIZH nemed an
niv. 7. Skrivañ da 'r Seures ARZUR, I.V.
Lourd, 29260 LESNEVEN.

DIWAN

Ema DIWAN o prientiñ ur gelaou-
enn : AN HAD. E mis C'hwevrer
ema da zont er-maes. Skrivañ da :
J. Bleunven, DIWAN, MPT Penn ar
C'hreac'h 29200 BREST.

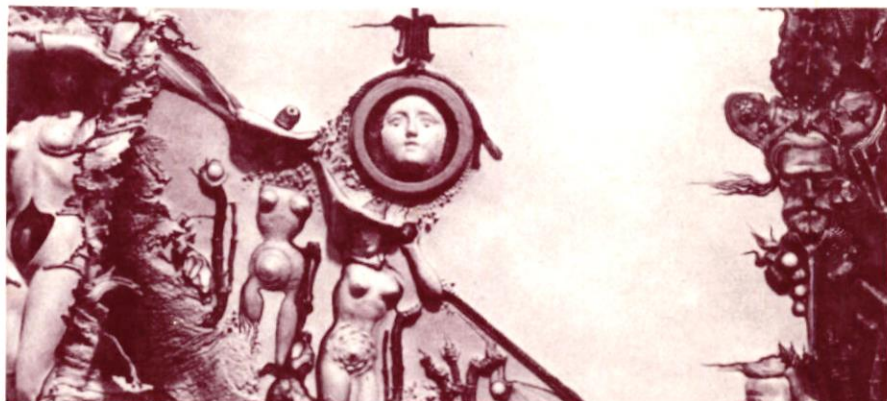
**LENNIT
POBL VREIZH**

TAOLENNOÙ AN AMZER VREMAÑ

Gwelet int bet e ti **J. Salou**, paotr ar fotoioù diouzh e vicher (gantañ eo bet roet da b/POBL VREIZH foto pannell dorret PLOGO a weler war ar golo).

« Ar bisied » hag « ar vaoues he bisied kamm » zo diwar dorn spe-red, santidigezh ha bouchon **Gilles Simoulin**, o chom e **Larmor-Baden**.

An diw daolenn all zo bet savet gant **Didier Le Drogue**, ur gwenedour iwe. Souezhus. Red eo mont d'o gweled e ti **J. Salou**, r. Vauban, e Rekourañs Brest. Liwour eo **J. Salou** e hunan. Mont da di **J. Salou** ne vo ket ur c'holl amzer.

PRIS PER TREPOS

Aet eo ar pris kentañ gant **Anjela Duval** ewid he zestenn « Leve ar paour ha peorien newez ». Ewid e skrid « Ar wastell » en deus bet **Goulven Jacq** an eil pris.

Deuet eo er maes ar « **Guide-Annuaire culturel de Bretagne** », embannet gant Krei-senn sewenadurel keltieg Bro Naoned. **A boues bras : adressoù a beb sort a gaver ennañ, ha pennadoù talvoudus. 25 L an tamm. Kass ar chekenn war hanw ar CNCC 52, str. ar Marchix, 44000 NAONED KRP 1500.29 J. Naoned.**

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

UDB

Hanw hag hanw-badez
.....
Chomlec'h
.....

Goulenn a ran moned e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar) 19

Sin :

Da gass en-dro
(troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304 - 29273 BREST-CEDEX

Gwashoc'h zo c'hoazh ewid ifern Plogo...

POBL VREIZH

Deuet eo afer Plogo da vezañ un afer a Stad... Pa weler pegen dallet, pegen rust ha pegen dirollet e oar ar gouarnamant en em ziskouez, e santer ervad an dañjer bras a zo eno. Ur Stad arkaik eo ar Stad C'hall, oc'h ober gant doareoù diamzeret, o lakaad ar poliss da reiñ taolioù-bazh, e lec'h ober gant ar gomz hag an doareoù demokratel. Red eo komz fraezh : avañsetoc'h e vo an EDF ha Jiskar pa vo bet lazhet un den eno ? Eus pessort tu ema ar reus, gant piw ema ar penn-bazh da faoutañ ar pennoù, piw eo ar re a ra gwall implij eus ar gwall-nerzh ? Diouzh an tu, youl mennen ha divrall poblañs ar C'hap, o lâred « nann d'an distruj nukleel », o sevel ur c'hraou-deñved ennañ mennigoù, loened mud ha bew ha di-zañjer..., diouzh an tu all, ur gouarnamant, ur prefed, archerien, polis-sed, ha kannaded an tu dehoù n'ana-vezont nemed un dra : an nerzh rust ha dall, an taolioù, an difenn, war zigarez seweniñ un urzh anezi ar bras-sañ disurzh a zo... Setu ase ar frwez-henn c'hwerw diwanet diwar ur wezenn bud, heni an « Demokratiezh C'hall » e stumm Jiskar... Ne oar den ebed, na Jiskar e hunan, petra vo eus Plogo. Daoust ha savet e vo eno memestra an ti daonet-se, ma teuo diwarnañ luc'hed, tan, reus ha freus ? Diviset eo bet gant an EDF hag an uhellañ pennoù bras a zo o ren ar Frañs, evel Loeis XIV gwechall, diviset eo bet gante, e 1974, heuliañ steuñvenn an « oll nukleel ». Ur fasi, un torfed, ur gaou. Hag ema ar Vretoned, re ar C'hap hag ar re all, o talañ, o vouzhañ, penneg, dirag youl daonet tud brassoc'h ha kreñvoc'h egeto. Chom a ray geot da beuriñ gant mennigoù Plogo ?

N'heller ket chom mud, diseblant, difoutre dirag dañjer Plogo... 30 000 a dud o vanifestiñ dindan ar glaw e penn kentañ mis C'hwevrer, ar preze-gennoù, ar c'han broadel (« Ni Breizhis a galon karomp hon gwir vro »), ar c'hantikou brezhoneg (« Da feiz hon tadoù kozh » !) — n'ema ket ar mare da vezañ figus : ar feiz e-barzh Breizh a dalv unan all —, sed ase

doareoù na vezont ket gwelet bemdez. Nag e Breizh nag e lec'h all. Ha chom a ray pennoù kleiz ar gouarnamant ken aheurtet ha De Chaulnes e 1675 ? Etre daouarn tud hor pobl Vreizh ema an diskoulm : ganti e vo, deiz pe zeiz, lakaet re aheurtet Paris da blegañ. An abretañ ar gwellañ.

Ewiti da vezañ grevus meurbed, ne zle ket kudenn tredanva Plogo kuzhad ar c'hudennoù all, kudennoù grevus iwe, o lakaad stad ar Vretoned en he diaessañ ur wech ouzhpenn...

Ewite da vezañ grevus, ne zle ket ar c'hudennoù etrevroadel—Iran, Afghanistan —, dallañ hon daoulagad ha mired ouzhimp a weled ema an dañjer e Breizh iwe, 'wid pezh a sell hec'h amzer-da-zont. Hag hec'h amzer-avremañ.

Kresket eo an dilabour adarre. En Europ a-bezh (heni ar varc'hadou-rien), ez eo bet kresket a 0,1%. N'eo ket kalz, emit-hu. Nann, ewid an Danmark n'eo ket kalz, peogwir eno eo digresket a 20%. Mes er Frañs peurbadel, ez eo kresket a 16% ! Un taol-dreist. Ha ma seller douzh stad an traou en hor bro-ni, e vimp kente-let gant ar sifroù diwar bet pourve-riet gant Bodadeg an Europ : e fin 1979, e oa 77 000 a dud dilabour, es ofissiel, e Breizh he fewar departa-mant, da lavared ur c'hresk etre 20% ha 25% hervez an departamantoù : 21% e heni Roazon. Ha petra lâred diwarbenn heni Naoned ma vez eno en traou eno en o gwashañ : 30%.

Emaer o skarzhañ Ducassou diwar varnedigezh : 1300 post-labour o vont d'an traon. N'eo ket difenn an Ao. Ducassou emaomp amañ, mes an 1300 a labourerien eus Breizh kollet gante o flass-labour. Chomet eo pennoù bras Paris bouzar ha mud dirag ar freus lakaet war stal Ducassou. Dileset gant Paris, dileset gant ar bankoù. Ducassou ne vo ket war ar plous ewid-se. Nag al labourerien a oa din-dannañ ?

Emaer o prientiñ ur c'hresk a 15% war broduoù al labour-douar ewid o c'hass er-maes a Vreizh. Bez e c'heller diwar vremañ gweled ar bec'h bras a gouezo war industrioù ar boued-

bewañs... Ar friturioù e vo gwaet o stal dezo a-benn pemp bloaz ahann : 4000 plass-labour o vont da goll...

Ema ar gouarnamant o frikañ sioulig ar stalioù hanwet « houldi kamm » : braw d'ar re a oar mont war raog, bec'h d'ar c'hompitivite, ha tamm truez ebed ewid an houldi kamm. War-raog, war raog dalc'h-mad !

Kisidig meurbed eo galloud Paris pa wel e vez kont eus luganoù (sloga-noù) evel « Bewañ e Breizh ». Ma 'z eus tud hag a fell dezo bewañ — ha n'eo ket merwel — e Breizh, tud Plogo hag an tolead an heni eo. Hag ema ar poliss o klask mougañ o mouezh ha flastrañ o nerzh-kalon. Skoet, gwallskoet eo tud Plogo gant kemendall a fiked, o klask diasezañ eno urzh yén ar marw.

E peb lec'h e vez gwelet ar galloud war ewezh, pa sant ez eus dre amañ ur bobl hag a fell dezi bezañ digabestr hag en he sav. Ur stal, NBF, ez eus bet harzet merc'hed anezi, dre ma oant oc'h ingalañ traktoù. Barnet ha kondaonet. Er Joint Français : barne-digezh ha prison stard. Afer Herry : prison stard. Alfoñs Arzel, dre m'eo Jiskardien moarvad, n'eo ket bet lakaet er memes karr hag ar sindika-listed barnet... Ur justiss all zo ewid ar juloded... Kraoù-deñved Plogo : urzh zo d'e bilad.

Afer an trenioù harzet : kondaonet ar re a zo tapet o herzel anezo. Al lesenn war ar pegañ-afichoù : gwall-nerzh, rustoni, harz ha difenn adarre. Dirollet eo ar Stad, gwashoc'h 'wid ur c'hi arajet.

Setu ase kentel ar mis-mañ. Ur gentel leun a c'hwerwoni. Ur gentel oc'h aliañ ahanomp d'en em lakaad en hon sav, tudoù ! N'heller ket gousañv e vo diasezet an ifern war an douar-mañ, nag e Plogo nag e lec'h all. Bretoned, diskouezomp ur wech ouzhpenn n'omp ket tud pladet na loened mud o kerzhoud diskiant trema abatouer ar bosser.